

NOTA VAN ANTWOORD ONDERHOUD VAARGEUL WESTERSCHELDE 2022-2028

Ambtshalve aangebrachte wijzigingen t.o.v. het ontwerpbesluit:

- In de Kamerbrief van 9 juli 2021 is besloten tot een maximale rekenafstand van 25 kilometer voor depositieberekeningen met AERIUS Calculator. Zij zal op onderdelen worden aangepast om ervoor te zorgen dat de stikstofneerslag van een bron tot maximaal 25 kilometer wordt berekend. Deze vernieuwde versie van AERIUS Calculator was niet gereed ten tijde van de onderhavige besluitvorming. Daarom is ambtshalve hieraan toepassing gegeven en in de overwegingen opgenomen.

ONTVANGEN ZIENSWIJZEN

NAAM INSPREKER: Coalitie Delta Natuurlijk

Ingebrachte punten:

1A. Zienswijze Coalitie Delta Natuurlijk. De toestand van het systeem.

Verschillende onderzoeken en het LTP-N traject laten zien dat de huidige ecologische toestand van de Westerschelde niet voldoet aan de afgesproken doelstellingen. Dit vertaalt zich naar een ongunstige staat van instandhouding en negatieve trends waarnaar ook in de passende beoordeling wordt verwezen. Specifiek van belang is de toestand van Habitatype H1130 Estuaria, dat zich in een zeer ongunstige staat van instandhouding bevindt en waarvoor een uitbreiding van omvang en een verbetering van kwaliteit als doelstelling is geformuleerd. Bovendien is er binnen Westerschelde & Saeftinghe een Sense of Urgency vastgesteld voor herstel van kwaliteit 'estuaria'.

Voorbeelden van negatieve trends, zoals de afname van kustbroedvogels en het aanhoudend onder druk staan van het habitatype Estuaria vragen om adequate maatregelen om de neergaande trends te keren. Dit vraagt om een voortvarende uitvoering van de geplande natuurherstelmaatregelen en de ontwikkeling en uitvoering van nieuwe maatregelen om verdere verslechtering te voorkomen en de instandhoudingsdoelstellingen voor de betrokken natuurwaarden op de kortst mogelijke termijn te realiseren.

Reactie: Deze constatering betreffen de huidige systeemtoestand van de Westerschelde. De maatregelen die moeten worden getroffen om de staat van instandhouding te behalen moeten echter worden gerealiseerd door middel van maatregelen uit het beheerplan. Het onderhavige besluit onderhoud vaargeul Westerschelde 2022-2028 heeft slechts betrekking op het onderhoud van de hoofdvaargeul in de Westerschelde.

Rijkswaterstaat is samen met de provincies bezig met de voorbereidingen om tot nieuwe Natura 2000-beheerplannen te komen. Net als bij het huidige beheerplan, worden de nieuwe plannen opgesteld in nauw overleg met eigenaren, gebruikers en andere betrokken overheden. Voordat de nieuwe beheerplannen opgesteld worden, moeten de huidige beheerplannen geëvalueerd worden. Dit gebeurt door middel van een gefaseerde aanpak. De eerste stap is de procesevaluatie van menselijk gebruik en de uitvoering van de maatregelen. De tweede stap is de ecologische evaluatie waarin wordt nagegaan in hoeverre de maatregelen hebben bijgedragen aan de N2000-doelstellingen, rekening houdend met het gebruik en de menselijke activiteiten. De evaluatie van de negen gebieden binnen de Zuid Westelijke Delta (ZWD) (zie ook: Verlenging beheerplannen - Natura 2000 Rijkswaterstaat (rwsnatura2000.nl)) wordt opgedeeld in drie tranches. De procesevaluatie van het beheerplan Westerschelde (tranche 2) zal in mei 2022 opgeleverd worden. Naar verwachting zal de evaluatie van alle beheerplannen eind 2022 afgerond zijn waarna het opstellen van de nieuwe beheerplannen gefaseerd in tranches zal beginnen (2023-2026). In de tussentijd wordt de uitvoering van geplande maatregelen voortgezet zoals diverse initiatieven van terreinbeheerders voor het aanleggen van broedvogeleilanden in de Westerschelde en wordt een Actieplan Deltanatuur voor de hele ZWD door Vogelbescherming voorbereid (samen met het Rijk en overige partijen). Daarnaast wordt in het traject Lange Termijn Perspectief Natuur (LTPN) in het kader van de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie (VNSC) gezocht naar duurzame en klimaatbestendige maatregelen. Voor wat betreft het gebruik en de voorwaarden bij menselijke activiteiten (inclusief beheer en onderhoud), gelden de regels uit het huidige beheerplan zolang er geen nieuwe beheerplan is.

Conclusie/consequentie: Geen consequentie voor of gewijzigde conclusie t.a.v. de ontwerp-vergunning.

1B. Zienswijze Coalitie Delta Natuurlijk. De gevolgen van de activiteit.

De scheepvaart en de daarvoor benodigde toegankelijkheid zijn van grote invloed op de morfologie en het functioneren van het ecologisch systeem. Een mate van natuurlijkheid die noodzakelijk is voor het behoud en herstel van belangrijke habitattypen is reeds beperkt door fixatie van de randen van de Westerschelde, en wordt verder versterkt door het kunstmatig bevaarbaar houden van de Westerschelde. De conclusie uit de passende beoordeling dat de baggerwerkzaamheden geen significant effect hebben op de natuurwaarden in de Westerschelde is ons inziens daarom niet juist. Met oog op de huidige trends en toekomstige ontwikkelingen als zeespiegelstijging is het daarom van belang dat ingrepen in het systeem worden uitgevoerd vanuit een

Natuur-inclusief handelen, waarbij mogelijke negatieve effecten zo goed als mogelijk worden voorkomen dan wel worden gecompenseerd. Deze verantwoordelijkheid zou sterk gevoeld moeten worden bij overheidsinstanties en andere betrokkenen.

Reactie: De activiteit waar nu een vergunning voor wordt aangevraagd heeft betrekking op het waarborgen van de diepgang van de vaargeul in de Westerschelde (het vaargeulonderhoud), zoals dat is overeengekomen in het kader van het Verdrag betreffende de uitvoering van de ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium tussen Nederland en Vlaanderen van 21 december 2005 (hierna: Verdrag). In het Verdrag is een totaal pakket aan maatregelen afgesproken, waaronder diverse natuurherstelmaatregelen. De meeste van deze maatregelen zijn opgenomen in het huidige beheerplan en zullen samen met alle overige maatregelen geëvalueerd worden in 2022. In 2009 hebben wij de vergunning afgegeven voor de verdieping en het onderhoud van de vaargeul (besluit 1 april 2009, kenmerk DRZZ/2009-1236) en in 2013 hebben wij een Wnb-vergunning afgegeven voor het onderhoud (besluit 20 december 2013, kenmerk DGNR-RRE/13194161). Hieruit volgt dat het vaargeulonderhoud een langjarige voortgaande onderhoudsactiviteit is. Destijds zijn wij tot de conclusie gekomen dat er geen significante effecten waren met inachtneming van de opgestelde mitigerende maatregelen als voorschriften en dat de vergunning kon worden verleend. De bagger- en stortactiviteiten volgens de gewijzigde stortstrategie zijn nu beoordeeld en daaruit blijkt eveneens dat er geen effecten zijn. Door middel van deze vergunning en de daarin opgenomen voorschriften met mitigerende maatregelen (zoals onder andere flexibel storten) worden negatieve effecten juist voorkomen.

Conclusie/consequentie: Geen consequentie voor of gewijzigde conclusie t.a.v. de ontwerp-vergunning.

1C. Zienswijze Coalitie Delta Natuurlijk. Beoordeling van de gevolgen van troebelheid op de primaire productie en vogels & cumulatie.

In de beoordeling van de effecten van de activiteiten op de beschermde natuurwaarden en het ecosysteem als geheel, ontbreekt ons inziens op bepaalde onderwerpen een integrale analyse en een correcte effectbeoordeling. De cumulatie van de effecten van specifieke activiteiten, zoals baggerwerkzaamheden en gerelateerde vertroebeling, maar ook de effecten van de werkzaamheden op de mogelijke verspreiding van PFAS zouden meegenomen moeten worden in de passende beoordeling en de Ontwerpvergunning.

Het is hier de vraag of de passende beoordeling wel de vereiste zekerheid verschaft dat er geen significant negatieve effecten optreden als gevolg van vertroebeling, met name op het habitattypen estuaria en de vogelsoorten (broedvogels en niet-broedvogels) waarvoor de Westerschelde en Saeftinghe zijn aangewezen. Dit geldt voor de effecten van vertroebeling die optreden als gevolg van het sedimentbeheer in combinatie met andere activiteiten op de primaire productie en de onzekerheden die bestaan ten aanzien van de effecten die de vertroebeling heeft op vogels.

Cumulatieve effecten zijn niet onderzocht in de passende beoordeling, omdat effecten van vertroebeling met zekerheid zouden zijn uitgesloten. Deze conclusie is gebaseerd op de constatering dat: 'Uitvoering van de activiteiten volgens de voorgenomen stortstrategie, volgens het principe van flexibel storten (met beslisproces, protocol en monitoring), rekening houdend met de geactualiseerde theoretische stortcapaciteit die de stabiliteit van het meergeulensysteem op macroschaal waarborgt (Deltares, 2021, toelichting in Bijlage 6) en met toepassing van de mitigerende maatregelen (zie paragraaf 7.3), leidt niet tot negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. De uitvoering van het onderhoud aan de vaargeul leidt daardoor dus ook niet tot effecten die op zichzelf niet significant zijn, maar in combinatie met andere activiteiten, plannen en projecten wel tot significante negatieve gevolgen zouden kunnen leiden.' De vraag is echter of negatieve effecten inderdaad met zekerheid zijn uitgesloten bij de vertroebeling en dus cumulatieve effecten daarbij ook niet hoeven te worden beoordeeld.

De primaire productie is de afgelopen jaren sterk afgenomen, mogelijk speelt toenemende troebelheid daar een rol bij. Als deze trend zich voortzet, komt er minder voedsel beschikbaar aan de basis van het voedselweb. Samen met de afname van laagdynamische gebieden kan dat ongunstig uitpakken voor de biomassa van bodemdieren en daarmee ook voor de vogels en vissen die daarvan leven. Het blijft van belang de ontwikkeling in de troebelheid in het hele estuarium goed in de gaten te houden, want ook als de troebelheid in beperkte

mate toeneemt kan de primaire productie al sterk afnemen. In de Westerschelde wordt jaarlijks ongeveer 10 miljoen m³ sediment gebaggerd en gestort. De kunstmatige verplaatsingen van zand en slib (het sedimentbeheer) vormen op dit moment de belangrijkste ingrepen van de mens in het estuarium. Het onderzoek en de kennis concentreren zich op het beheer van de vaarweg naar de Schelde-havens. Het sedimentbeheer omvat echter meer. Zo wordt ook slib gebaggerd bij de havenbekkens. Het verspreiden van dit slib in het estuarium kan invloed hebben op de leefgebieden, ook al is het 'gebiedseigen' slib (het slib dat bij de havenbekkens bezinkt is afkomstig uit het estuarium). Door de stortingen kan bijvoorbeeld de gemiddelde slibconcentratie veranderen. Ook de seizoencyclus in de slibconcentratie (hoger in het ruwe winterseizoen en lager in het rustigere zomerseizoen) kan wijzigen. Het totale effect van het sedimentbeheer op de primaire productie en de beschermde natuurwaarden is onvoldoende in te schatten, omdat er geen compleet en centraal gedeeld overzicht van het sedimentbeheer is. Een totaaloverzicht van het sedimentbeheer en integrale analyse daarvan is vereist om die effecten te kunnen beoordelen. Voor de voorliggende ontwerpvergunning betekent dit dat er dusdanige onzekerheden bestaan over de potentiële effecten van vertroebeling die optreedt als gevolg van de onderhoudsbaggerwerkzaamheden dat een cumulatietoets moet worden uitgevoerd voor de vergunning kan worden verleend.

In de passende beoordeling wordt gesteld dat: 'de van nature aanwezige achtergrondwaarden in het systeem van de Westerschelde hebben dus al op zichzelf een negatief effect op het vangstsucces van de sterns, maar hier zijn de foeragerende en broedende sternpopulaties al op ingesteld.' Waarop wordt deze conclusie gebaseerd? Wat betekent 'erop ingesteld'? Het doorzicht in de Westerschelde is dus al zodanig laag dat dit een negatief effect heeft op het vangstsucces van sterns (tussen de 47% en 36% voor grote stern, voor visdief en dwergstern onbekend). En dit kan een negatief effect hebben op het broedsucces van de sterns (kuikens krijgen minder vis aangevoerd) in de Westerschelde en daarmee de populatieomvang (er worden minder kuikens groot dan nodig is voor populatiegroei). De staat van instandhouding van visdief en dwergstern is voor de Westerschelde negatief. Er is weinig bekend over de effecten van troebelheid op het vangstsucces van visdief en dwergstern en dit zou nader onderzocht moeten worden. Het onderzoek dat is gedaan naar het vangstsucces van grote sterns naar troebelheid is niet 1:1 te 'kopiëren' naar visdief en dwergstern vanwege verschillen tussen de vogelsoorten onderling. Er is momenteel derhalve geen zekerheid dat negatieve effecten als gevolg van de vertroebeling, die wordt veroorzaakt door de onderhoudsbaggerwerkzaamheden, kunnen worden uitgesloten en een kans bestaat dat die effecten significant zijn. Dat betekent dat nader onderzoek, inclusief een cumulatietoets, moet worden uitgevoerd om dat met zekerheid te kunnen uitsluiten.

Reactie: De troebelheid van het systeem wordt veroorzaakt door vele factoren, die ook al aanwezig waren ten tijde van de aanwijzing van het gebied. De mate van vertroebeling van het water in het estuarium is onderdeel van de systeemmonitoring (monitoringsprogramma MONEOS-T). In het beheerplan moet worden beoordeeld of het bestaand gebruik een knelpunt vormt voor het behalen van de instandhoudingsdoelen.

Uit de Passende Beoordeling (hierna: PB) wordt duidelijk dat de bagger- en stortactiviteiten volgens de gewijzigde stortstrategie geen effect hebben op de instandhoudingsdoelen ten opzichte van de bestaande situatie en de huidige achtergrondwaarden. Het gebaggerde materiaal van het vaargeulonderhoud is afkomstig van drempels in de vaargeul en is in het algemeen zand tot zandig materiaal met slechts een beperkte fractie aan slib. Het vaargeulonderhoud is een activiteit waarvoor in 2009 en in 2013 door ons een vergunning is verleend en sindsdien wordt uitgevoerd. De gevolgen van de wijzigingen in het onderhoud zijn beoordeeld.

Het onderhoud van de havenbekkens is geen onderdeel van het vaargeulonderhoud, noch van deze vergunning. Er zijn meer activiteiten die gevolgen hebben voor het systeem. De toestand van het systeem wordt gevolgd door middel van systeemmonitoring (monitoringsprogramma MONEOS-T). Metingen van de primaire productie worden ook reeds uitgevoerd. De sedimentbalans van Nederland en Vlaanderen wordt gekoppeld. Daarbij wordt gekeken of en hoe slib hierin kan worden opgenomen.

Er is een modelstudie uitgevoerd om het relatieve effect van de aangevraagde stortstrategie ten opzichte van de gangbare stortstrategie (2010-2021) op de achtergrondsedimentconcentraties in de waterkolom te simuleren. Daaruit blijkt, zoals verwoord in de PB, dat de wijzigingen die optreden voor vertroebeling klein, lokaal en van tijdelijke duur zijn. De verschilwaarden tussen de voorgenomen stortstrategie en de huidige stortstrategie variëren van een afname van 0,08 mg/L zwevend stof in de westelijke regio van de Westerschelde tot een toename van 0,1 mg/L zwevend stof voor de centrale en oostelijke regio. Deze

wijzigingen moeten worden beschouwd ten opzichte van de jaargemiddelde sedimentconcentraties in de Westerschelde die in een grootte orde van 50mg/L tot 70 mg/L zwevend stof liggen, met nog aanzienlijke schommelingen door het jaar heen.

De PB geeft verder aan dat gezien de wijzigingen van minder dan 0,5 % in gehalte zwevend stof ten gevolge van de voorgenomen stortstrategie, de korte duur van de vertroebeling en de beperkte reikwijdte ook de effecten op de kwaliteitskenmerken van het habitatype zoals primaire productie zijn uitgesloten. Het percentage vangstgebied wat voor zichtjagers een verminderd vangstsucces zal hebben, is verwaarloosbaar klein. Het vangstsucces van de dwergstern en de visdief met betrekking tot zwevende stofgehalte zal allicht niet exact hetzelfde zijn als dat van de grote stern, maar dat verandert niets aan de redenering dat er geen noemenswaardig effect op het lokale vangstsucces verwacht wordt. Bovendien houdt de vertroebeling maar enkele getijcycli aan en zijn er voldoende uitwijkmogelijkheden voor deze soorten om te foerageren in ondiepe of nabijgelegen zones waar op dat moment het vangstsucces niet beperkt is. Er is een verwaarloosbare bijdrage van de vertroebeling als gevolg van de gewijzigde activiteit waarmee kan worden geconcludeerd dat er geen gevolgen zijn voor de primaire productie en het broedsucces van de sterns. Het onderhoud van de vaargeul heeft bovendien een zeer beperkte invloed op de troebelheid van het systeem, omdat het overgrote deel zandig sediment betreft dat snel bezinkt. Proeven die zijn uitgevoerd door de Afdeling Maritieme Toegang bij storten in diepe delen onderschrijven dit.

Conclusie/consequentie: Geen consequentie voor of gewijzigde conclusie t.a.v. de ontwerp-vergunning.

1D. Zienswijze Coalitie Delta Natuurlijk. Verspreiding PFAS in het systeem.

In de passende beoordeling wordt ten onrechte geen aandacht besteed aan de recente ontwikkelingen in het PFAS-dossier die vragen om een proactief handelen van alle actoren in het gebied. PFAS is een extra belasting op het toch al kwetsbare ecosysteem met potentieel nadelige gevolgen voor de ecologische veerkracht, zeker in combinatie met andere verontreinigingen die aanwezig zijn in het systeem, de zogeheten toxische cocktail. In de passende beoordeling wordt aangegeven dat de baggerspecie hoofdzakelijk uit zandfractie bestaat waarmee emissies van toxische stoffen minimaal is. Desondanks is het alsnog wenselijk gezien de schaal van de PFAS-verontreiniging om deze aanname te staven middels steekproeven. De Westerschelde is tenslotte een zeer dynamisch systeem waardoor de kans op verspreiding vanuit andere sedimentfracties tijdens de baggerwerkzaamheden niet is uit te sluiten. Vrijgekomen PFAS zal zich vervolgens door het gehele voedselweb verspreiden. Gezien de ontbrekende kennis over de verspreiding en concentraties PFAS in de Westerschelde, is het noodzakelijk het voorzorgsprincipe te hanteren door het nemen van een steekproef per locatie. Recente onderzoeken die wijzen op bronnen van PFAS die tot voor kort onbekend waren, zoals rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's), vragen om een zeer uitgebreid onderzoek om goed inzicht te krijgen in de exacte verspreiding en concentraties. Wij zouden graag zien dat met steekproeven op deze wijze bijgedragen wordt aan een monitoringsprogramma naar PFAS in de Westerschelde en waar mogelijk maatregelen worden getroffen om verdere verspreiding als gevolg van baggerwerkzaamheden te minimaliseren. Daarnaast moeten de potentiële effecten van de geplande onderhoudsbaggerwerkzaamheden ook in relatie tot de PFAS-vervuiling worden beoordeeld voor de vergunning definitief kan worden verleend.

Reactie: De bodem van de vaargeul die voornamelijk uit (grof) zand bestaat, wordt jaarlijks onderzocht op een pakket aan parameters in overeenstemming met het Besluit Bodemkwaliteit en de laatste jaren ook op PFAS, overeenkomstig het Handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie (hierna: Handelingskader PFAS). De onderzoeksresultaten voor PFAS uit het waterbodemonderzoek Westerschelde monsternamencampagne van de jaren 2020 en 2021 hebben wij opgevraagd bij de aanvrager. Hieruit is gebleken dat het te baggeren materiaal vrijwel geen PFAS bevat, de meeste meetwaarden liggen onder de detectiegrens (<0,1 µg/kg ds).

De algemene regels van het Besluit bodemkwaliteit, aangevuld met het Handelingskader PFAS zien erop toe dat de te verspreiden baggerspecie qua milieuhygiënische samenstelling voldoet aan de daarvoor gestelde eisen. Voor PFAS geldt dat bij verspreiding van baggerspecie binnen hetzelfde watersysteem (zoals bij het vaargeulonderhoud Westerschelde) geen toets op het gehalte hoeft plaats te vinden, behalve op uitschieters. Omdat er geen verontreinigingen aan het watersysteem worden toegevoegd, vindt er geen verslechtering plaats van de bestaande bodemkwaliteit ("stand-still").

Door het jaarlijkse waterbodemonderzoek naar PFAS en de verplichte toetsing aan de algemene regels van het Besluit bodemkwaliteit (en het Handelingskader PFAS) door het bevoegd gezag, kunnen we met voldoende zekerheid stellen dat er geen onverwacht hoge gehalten of uitschieters worden aangetroffen.

Conclusie/consequentie: In onderhavige vergunning hebben wij, mede naar aanleiding van uw zienswijze, een aanvulling op voorschrift 38 opgenomen luidende: “De vergunninghouder stuurt daarnaast jaarlijks vóór 15 februari de rapportage van het voorgaande jaar van het waterbodemonderzoek met betrekking tot PFAS in de vaargeul van de Westerschelde naar het bevoegd gezag.”

1E. Zienswijze Coalitie Delta Natuurlijk. Ruime marge volumes baggerspecie.

In de huidige tijdgeest, waarin biodiversiteit en klimaatadaptatie een steeds prominentere plaats op de politieke en publieke agenda krijgen, is het van belang om de effecten op de lange termijn en de omgeving mee te nemen in de uitvoering.

Zo wordt in deze vergunning wederom een ruime marge meegenomen voor de volumes baggerspecie. In het verleden hebben andersoortige projecten, zoals project Nieuwe Sluis Terneuzen, deze ruimte kunnen benutten in vergunningaanvragen. Wij vragen ons af of hiermee niet voorbij wordt gegaan aan het beginsel van een evenwichtige verdeling van de schaarse milieuruimte doordat andere activiteiten gebruik kunnen maken van de gebruiksruimte?

Reactie: Vanwege de aard van de werkzaamheden en de dynamiek van het systeem (door de invloed van getij, weer en vaarbewegingen) is het niet mogelijk om de jaarlijkse baggerhoeveelheden exact vast te stellen. Er is een marge nodig, zodat te allen tijde - ook bij onvoorziene omstandigheden - de minimale vaargeuldiepte kan worden gewaarborgd.

De baggerspecie die Vlaanderen stort betreft (grotendeels grof) zand afkomstig van de drempels in de vaargeul. Hiervoor geldt een apart regime en zijn ook aparte stortlocaties aangewezen.

Alle andere baggerspecie die verspreid wordt in de Westerschelde betreft havenslib of baggerspecie die vrijkomt bij aanlegprojecten zoals de Nieuwe Sluis Terneuzen. Dit maakt geen onderdeel van onderhavige vergunning uit. Voor deze ‘soort’ baggerspecie zijn andere stortlocaties aangewezen, omdat dit materiaal een andere (fijnere) samenstelling heeft. Er is dus geen sprake van uitwisseling van volumes of benutten van elkaars ruimte. Bij elk (nieuw) initiatief waarbij de wens is om baggerspecie te storten/verspreiden in de Westerschelde wordt opnieuw (onder meer) morfologisch en ecologisch een afweging gemaakt met betrekking tot de mogelijkheid en wenselijkheid en de invloed op het systeem (waarbij ook gekeken wordt naar cumulatieve effecten).

Conclusie/consequentie: Geen consequentie voor of gewijzigde conclusie t.a.v. de ontwerp-vergunning.

1F. Zienswijze Coalitie Delta Natuurlijk. Luchtverontreiniging.

Recentelijk heeft de World Health Organisation (WHO) de normen voor luchtverontreiniging bijgesteld, wat ertoe heeft geleid dat de mate van luchtverontreiniging in heel Nederland is beoordeeld als ernstig. In tegenstelling tot wat veelal wordt aangenomen is ook de luchtkwaliteit in Zeeland onvoldoende, waarbij scheepvaart een niet-onbelangrijke bron is van luchtverontreiniging. In de passende beoordeling wordt het gebruik van schepen met een emissiereducerende technologie die tot 99% van nanopartikels uit de emissies filtert de zogeheten Ulev technologie voorgesteld indien normoverschrijding van stikstofuitstoot dreigt plaats te vinden. Gezien de opgave voor natuurbehoud, volksgezondheid, maar ook economische belangen is het voor ons moeilijk te begrijpen dat er vanuit een overheidsinstantie niet volledig wordt ingezet op reductie

van schadelijke emissies door het inzetten van deze technologie voor alle werkzaamheden. Wij vragen ons af waarom de opdrachtgevers het inzetten van deze schepen niet bij voorbaat verplicht stelt?

Reactie: De aanvrager is juridisch niet verplicht om gevolgen te mitigeren die niet voortkomen uit het vaargeulonderhoud Westerschelde, waarvoor de vergunning wordt aangevraagd. In het kader van de PB geldt dat de reeds vergunde situatie voor het onderhoud van de vaargeul als uitgangspunt is genomen voor de aangevraagde vergunning. Vanwege de gewijzigde stortstrategie ligt de totale stikstofemissie iets lager ten opzichte van de lopende vergunning voor het onderhoud van de vaargeul.

Conclusie/consequentie: Geen consequentie voor of gewijzigde conclusie t.a.v. de ontwerp-vergunning.

NAAM INSPREKER: Particulier 1

Ingebrachte punten:

2. Zienswijze particulier 1. Verspreiding van PFAS in het systeem.

Hierbij wil ik bezwaar maken tegen het verlenen van deze vergunning. Door verschillende onderzoeken, is gebleken, dat er zeer grote concentraties PFAS aanwezig zijn in de Westerschelde. Bij onderzoek van zeehonden is gebleken, dat deze extreem hoge concentraties bevatten. Ook de vis in de Westerschelde bevat hoge concentraties PFAS. Door het baggeren (upstream) en het storten van deze zwaar met PFAS vervuilde bagger op andere plaatsen (downstream) in de Westerschelde wordt de PFAS nog meer verdeeld waardoor nog meer schade wordt aangericht aan de natuur.

Reactie: Zie mijn beantwoording zienswijze Coalitie Delta Natuurlijk onder 1D.

Conclusie/consequentie: In onderhavige vergunning hebben wij, mede naar aanleiding van uw zienswijze, een aanvulling op voorschrift 38 opgenomen luidende: "De vergunninghouder stuurt daarnaast jaarlijks vóór 15 februari de rapportage van het voorgaande jaar van het waterbodemonderzoek met betrekking tot PFAS in de vaargeul van de Westerschelde naar het bevoegd gezag."

NAAM INSPREKER: Particulier 2

Ingebrachte punten:

3A. Zienswijze particulier 2. Negatieve effecten door de activiteiten op de instandhoudingsdoelen.

Uit onder meer het Estuaria-profiel blijkt dat één van de oorzaken van de slechte staat van instandhouding juist de permanente baggerwerkzaamheden zijn (vgl. § 2.9). Met het gegeven dat de baggerwerkzaamheden (mede) aan de basis van de slechte staat van instandhouding staan valt niet te rijmen dat de toekomstige baggerwerkzaamheden geen significante, negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen hebben. Eenvoudig gezegd: het feit dat onder meer baggerwerkzaamheden de oorzaak zijn van de slechte staat van instandhouding, betekent dat bij nieuwe baggerwerkzaamheden (opnieuw) negatieve effecten voor de instandhoudingsdoelstellingen ontstaan en de natuurlijke kenmerken van het betrokken Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefinghe worden aangetast. Dit wordt in het Ontwerpbesluit ten onrechte niet onderkend door de Minister, althans daar wordt door de Minister geen zelfstandig onderzoek naar gedaan. De Minister sluit zich immers, zonder enig (kenbaar) onderzoek door een derde, aan bij de bevindingen in de PB, die is opgesteld door de (belanghebbende) aanvrager van de vergunning.

Daarnaast is het oordeel van de Minister in het Ontwerpbesluit ten aanzien van estuaria gebaseerd op onjuiste uitgangspunten en gebrekkig gemotiveerd. De Minister hanteert als beoordelingskader bij de

instandhoudingsdoelstellingen enkel dat de activiteiten er niet toe moeten leiden dat de doelstellingen 'niet meer gehaald kunnen worden'. De Minister laat echter na te beoordelen of met de activiteiten een (nadere) verslechtering van de huidige, ongunstige staat van instandhouding optreedt, althans de activiteiten niet leiden tot een aantasting van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Bovendien brengt de Minister niet in kaart of de voorgenomen activiteiten in de aanvraag het bereiken van een gunstige staat van instandhouding blokkeren. Vanwege de ongunstige staat van instandhouding van estuaria in het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe staat reeds vast dat sprake is van een zeer kwetsbaar gebied. Bij een dergelijke slechte staat van instandhouding dient indringend te worden onderzocht en beoordeeld of de voorgenomen activiteiten niet tot significante, negatieve effecten leiden. Dat is in dit geval nagelaten.

Reactie: Ten tijde van de aanwijzing van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe waren er reeds diverse ontwikkelingen gaande die invloed hadden op de natuurlijke kenmerken van het systeem. De soortensamenstelling en de structuur en functie zijn reeds voorafgaand aan de aanwijzing, sterk veranderd. Het profielendocument noemt ook afname van oppervlak (inpoldering), industriële lozingen, rioolafvoer voor grote steden en run off van intensieve landbouw als belangrijke oorzaken van de slechte staat van instandhouding.

De activiteit waarvoor nu een vergunning wordt aangevraagd heeft betrekking op het waarborgen van de diepgang van de vaargeul in de Westerschelde (het vaargeulonderhoud), zoals dat is overeengekomen in het kader van het Verdrag betreffende de uitvoering van de ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium tussen Nederland en Vlaanderen van 21 december 2005. Daarin is een totaal pakket aan maatregelen afgesproken, waaronder diverse natuurherstelmaatregelen. De meeste van deze maatregelen zijn opgenomen in het huidige beheerplan en zullen samen met alle overige maatregelen geëvalueerd worden in 2022.

In 2009 heb ik de vergunning afgegeven voor de verdieping en het onderhoud van de vaargeul (besluit 1 april 2009, kenmerk DRZZ/2009-1236) en in 2013 heb ik een Wnb-vergunning afgegeven voor het onderhoud (besluit 20 december 2013, kenmerk DGNR-RRE/13194161). Hieruit volgt dat het vaargeulonderhoud een langjarig voortgaande onderhoudsactiviteit is. Destijds ben ik tot de conclusie gekomen dat er met inachtneming van de opgestelde mitigerende maatregelen als voorschriften geen significante effecten waren en dat de vergunning kon worden verleend. De bagger- en stortactiviteiten volgens de gewijzigde stortstrategie zijn nu beoordeeld en daaruit blijkt eveneens dat er geen effecten zijn. Door middel van deze vergunning en de daarin opgenomen voorschriften met mitigerende maatregelen (zoals onder andere flexibel storten) worden negatieve effecten juist voorkomen.

In de Passende Beoordeling wordt onderbouwd dat de wijzigingen van de activiteit niet leiden tot negatieve effecten. Zie hoofdstuk 6 en 7 van de Passende Beoordeling (blz. 94 t/m 171).

Voor wat betreft de stellingname over een zelfstandig onderzoek naar aanleiding van de PB geef ik het volgende aan. De PB is een vormvrij document maar dient wel te voldoen aan een aantal belangrijke aspecten om zeker te kunnen stellen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten.¹ Zoals volgt uit het Briels-arrest (ECLI:EU:C:2014:330) en het Sweetman arrest (EU:C:2013:220) mag de uitgevoerde beoordeling geen leemten vertonen en moet deze volledige, precieze en definitieve constatering en conclusies bevatten die elke redelijke wetenschappelijke twijfel over de gevolgen van de geplande werkzaamheden voor het betrokken beschermde gebied kunnen wegnemen. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de conclusies uit de PB en heb dan ook geen reden om onderzoek door een derde uit te laten voeren.

Conclusie/consequentie: Geen consequentie voor of gewijzigde conclusie t.a.v. de ontwerp-vergunning.

3B. Zienswijze particulier 2. Beslisproces Flexibel storten.

¹ <https://www.bij12.nl/onderwerpen/stikstof-en-natura2000/vergunningen-en-toestemmingsbesluiten/passende-beoordeling/>

Het oordeel van de minister dat de instandhoudingsdoelen niet worden belemmerd, althans dat het storten van sediment 'niet ertoe leidt dat deze doelstellingen niet meer kunnen worden behaald' is voorts (slechts) gegrond op de aanname dat middels het beslisproces Flexibel storten kan worden 'bijgestuurd'. Deze werkwijze is erop gericht ongewenste ontwikkelingen proactief op te sporen en eventueel de stortstrategie aan te passen voordat aantasting van de natuurlijke waarden optreedt. De stortstrategie wordt bewaakt en geëvalueerd door middel van monitoring, opvolging, toetsing, voortgangsevaluatie en eventuele bijsturing. Dit is volgens de indiener van de zienswijze geen proactief beslisproces waar vooraf gehandeld wordt om mogelijke schade aan natuurwaarden te voorkomen maar achteraf, als het leed al is geschied. Of wordt bijgestuurd is afhankelijk van voorstellen daartoe of nader onderzoek. Een dergelijke vrijblijvende stortstrategie kan niet voorkomen dat ongewenste ontwikkelingen -lees significant negatieve effecten- optreden doordat pas achteraf wordt gehandeld c.q. bijgestuurd. Deze flexibiliteit achteraf in de stortstrategie past niet bij een slechte staat van instandhouding en het doel om aanvullende verslechtering te voorkomen. Om de instandhoudingsdoelen te halen dient proactief, voorafgaand aan de activiteiten, zeker te zijn gesteld dat op geen enkele wijze betrokken natuur wordt beschadigd door ongewenste ontwikkelingen.

Ook de onder nr. 3 tot en met 6 opgenomen beslispunten van het beslisproces maken duidelijk dat geen sprake is van proactief handelen maar van bijsturen in de stortstrategie achteraf. De op te stellen voortgangsreportage bevat mogelijk aanpassingen in de stortstrategie op basis van waargenomen ontwikkelingen, op basis waarvan advies wordt uitgebracht. 'Waargenomen ontwikkelingen' bergt in zich dat pas bijsturing volgt als een bepaalde, negatieve ontwikkeling wordt gesignaleerd.

Reactie: De indiener stelt dat het Beslisproces Flexibel storten geen instrument is om proactief aantasting van natuurlijke waarden te voorkomen. De indiener ziet echter over het hoofd dat er geen negatieve effecten te verwachten zijn van de stortstrategie waarmee de bagger- en stortwerken uitgevoerd worden en dat het Beslisproces enkel dient om de stortstrategie bij te sturen indien zich ongewenste ontwikkelingen voordoen tijdens de looptijd van de vergunning. Het Beslisproces Flexibel storten wordt al sinds 2010 toegepast.

De mogelijke morfologische gevolgen van de te storten volumes op de betrokken locaties zijn passend beoordeeld. De analyse van Deltares (bijlage 6 bij de PB) geeft de theoretische stortcapaciteit aan waarbij de stabiliteit van het meergeulenstelsel behouden blijft. In de analysestappen worden ook de specifieke huidige morfologische ontwikkelingen betrokken evenals de ervaringen van de gevolgen van de eerdere stortingen. Daarmee is de kennis van de huidige situatie (de huidige morfologische ontwikkelingen) en monitoringsgegevens over de gevolgen van de voorgaande jaren van het vaargeulonderhoud betrokken in het bepalen van de aangepaste stortstrategie. De Westerschelde is echter een dynamisch meergeulensysteem waar meerdere aspecten gevolgen hebben voor de morfologische ontwikkelingen in delen van het estuarium. Er kunnen zich onverwachte negatieve morfologische ontwikkelingen voordoen. Uitgangspunt is daarom dat in de uitvoering van de stortingen voorkomen moet worden dat de stortingen een bijdrage leveren aan een negatieve ontwikkeling.

In het Protocol Flexibel storten staat aangegeven hoe voorkomen wordt dat de stortingen van het vaargeulonderhoud bijdragen aan een ongewenste negatieve trend op de stabiliteit van het meergeulenstelsel. Om te begrijpen wat de oorzaak is van de gesignaleerde ongewenste ontwikkeling is een werkgroep van experts beschikbaar om specifiek onderzoek te doen en advies uit te brengen. Tijdens het onderzoek kan uit voorzorg geadviseerd worden om een stortzone (tijdelijk) niet meer te gebruiken. Ik verwijs u hiervoor ook naar de opgenomen protocolvoorwaarden voor Flexibel storten als bijlage 5 bij de vergunningaanvraag.

Conclusie/consequentie: Geen consequentie voor of gewijzigde conclusie t.a.v. de ontwerp-vergunning.

3C. Zienswijze particulier 2. PFAS in de Westerschelde.

De indiener noemt in de zienswijze het rapport Poly en perfluoralkylstoffen (PAFS) in de Rijkswateren; Concentraties in water en biota tussen 2008 en 2020 door M.T.O. Jonker van het Institute for Risk Assessment.

Er wordt vermeld dat de norm voor PFOS op alle meetlocaties wordt overschreden en dat deze situatie al zolang speelt als RWS de metingen uitvoert (maximaal 13 jaar). De concentraties PFOS zijn weliswaar gedaald sinds 2011, maar zijn anno 2020 nog steeds te hoog. Er zijn hoge concentraties typen PFAS in het water op de meetlocatie Schaar van Ouden Doel in 2020.

PFAS komen in hun geheel niet voor in het ontwerpbesluit nog in de PB. Met ingang van 2017 wordt in opdracht van Rijkswaterstaat ook PFAS in biota geanalyseerd. De meeste met PFAS gecontamineerde vis komt voor in de Westerschelde: de vis aldaar voldoet niet aan de geldende norm voor PFOS in biota. In het verleden was de concentratie van PFOS in de Westerschelde nog aanzienlijk hoger. De waarden overschrijden niettemin de normen nog altijd zeer aanzienlijk.

Gelet op deze zorgwekkende signalen over PFAS in de Westerschelde - hetgeen bij de betrokken instanties (waaronder de MOW en het Vlaams Gewest) al geruime tijd bekend is, althans bekend had behoren te zijn - valt direct op dat noch in het Ontwerpbesluit, noch in de PB wordt ingegaan op de feitelijke situatie van PFAS in de Westerschelde en de schadelijke gevolgen daarvan als gevolg van het project. In het Ontwerpbesluit en de PB komt PFAS op geen enkele manier aan bod (§ 3.9). Als gevolg daarvan ontbreekt ook enig onderzoek naar de gevolgen van het project in relatie tot PFAS in de Westerschelde voor de betrokken Natura 2000-gebieden, waaronder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. De indiener noemt op deze plaats niet alleen (het gebrek aan) onderzoek naar de effecten van PFAS in (het water en slib van) de Westerschelde op estuaria (§ 2) door het project, maar ook de effecten daarvan op de in de PB en het Ontwerpbesluit behandelde andere habitattypen, Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten.⁸² Ten aanzien van al deze habitattypen c.q. soorten is PFAS relevant voor de beoordeling of door het project negatieve effecten worden veroorzaakt. Er dient op zijn minst in de PB onderzocht te worden welke schadelijke effecten het project heeft (of kan hebben) op zowel dieren als het milieu c.q. de betrokken Natura 2000-gebieden als gevolg van de aanwezigheid van PFAS in de Westerschelde. Met de baggerwerkzaamheden zal zonder enige twijfel sprake zijn van werkzaamheden in een met diverse typen PFAS vervuilde slibbodem en een met PFAS vervuuld water(oppervlak), hetgeen negatieve consequenties heeft, althans kan hebben, voor de verdere verspreiding en ophoping van PFAS in de natuur en in dieren. Zo wordt onder meer vervuuld slib door de vaargeulverdieping verplaatst binnen de Westerschelde.

Doordat in de PB geen aandacht is besteed aan PFAS in de Westerschelde, noch onderzoek is verricht naar de negatieve effecten daarvan, kan de conclusie in het Ontwerpbesluit- er is zekerheid verkregen dat de activiteit waarvoor de vergunning wordt aangevraagd, niet leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken Natura 2000-gebieden (§ 1.7) - niet in stand blijven. De Aanvraag dient te worden geweigerd, omdat de PB onvolledig is, althans gebrekkig tot stand is gekomen door niet te inventariseren of het project vanwege PFAS in de Westerschelde tot aantasting leidt van de betrokken Natura 2000-gebieden, waaronder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe (§ 1.5).

Reactie: Zie mijn beantwoording zienswijze Coalitie Delta Natuurlijk onder 1D.

Conclusie/consequentie: In onderhavige vergunning hebben wij, mede naar aanleiding van uw zienswijze, een aanvulling op voorschrift 38 opgenomen luidende: "De vergunninghouder stuurt daarnaast jaarlijks vóór 15 februari de rapportage van het voorgaande jaar van het waterbodemonderzoek met betrekking tot PFAS in de vaargeul van de Westerschelde naar het bevoegd gezag."

3D. Zienswijze particulier 2. Stikstofdepositie.

Volgens de Minister blijkt uit uitgevoerde berekeningen dat weliswaar nog sprake is van een toename van stikstofdepositie op (het Natura 2000-gebied) Westerschelde & Saeftinghe in de toekomstige situatie, maar dat er geen (atmosferische) stikstofdepositie op (bijna) overbelaste hexagonen zou zijn. Mede op basis daarvan is volgens de Minister de zekerheid verkregen dat de voorgenomen startstrategie noch in het basisscenario noch in de drie worst case scenario's significant negatieve gevolgen zal hebben voor stikstofgevoelige habitattypen van Natura 2000-gebieden. De conclusie van de PB is dat de wijziging in stikstofdepositie als gevolg van de

gewijzigde stortstrategie, mits de mitigerende maatregelen in acht worden genomen, niet zal leiden tot een achteruitgang van enig habitatype of leefgebied van de aanwezige Natura 2000-gebieden.

Voorgaande bevindingen en conclusies zijn innerlijk tegenstrijdig. Er wordt vastgesteld dat sprake is van een toename in stikstofdepositie, maar desondanks is geen sprake van significant negatieve gevolgen voor stikstofgevoelige habitattypen. Door een toename van stikstofdepositie is niet uit te sluiten dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden optreedt, terwijl de staat van instandhouding van habitattypen – waaronder estuaria - reeds ongunstig is. De indiener wijst erop dat een toename van 0,02% stikstofdepositie - in een gebied waarbij reeds sprake is van een hoge concentratie stikstof - als significant negatief effect kan kwalificeren, terwijl dan geen zekerheid is verkregen dat natuurwaarden niet worden aangetast.

Uit de berekening voor het basisscenario volgt volgens de Minister dat sprake is van een toename van 0,06 mol N/ha/j ten aanzien van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe en 0,00 mol N/ha/j/ op (bijna) overbelaste hexagonen. In de 'oude' situatie is sprake van 0,53 mol/ha/j, in de 'nieuwe' situatie 0,59 mol/ha/j (zie de AERIUS berekening van het basisscenario, hieronder opgenomen). Gelet hierop is sprake van een toename van ruim 11 %, hetgeen zeer zeker als 'significant' kwalificeert.

Reactie: Uit de Aeriusberekening van het basisscenario blijkt dat er geen toename van stikstofdepositie is op (bijna) overbelaste hexagonen. Er is wel een kleine toename van 0,06 mol/ha /jr berekend op niet overbelaste hexagonen. Dit zijn locaties die momenteel niet overbelast zijn en die door de verwachte toename in de geplande situatie ook niet overbelast worden.

Uit de nieuwe Aeriusberekeningen volgt dat er door de toepassing van de 25 kilometer afkapgrens een zogenaamd randeffect optreedt op 1 hexagoon, dat de een overbelaste situatie benadert.

Conclusie/consequentie: Geen consequentie voor of gewijzigde conclusie t.a.v. de ontwerp-vergunning.

3E. Zienswijze particulier 2. Cumulatie.

De conclusie van de Minister dat in de aangeleverde PB een volledige en juiste cumulatietoetsing is uitgevoerd, is gebaseerd op de voorgenomen stortstrategie, het principe van flexibel storten en de toepassing van mitigerende maatregelen, zodat dit volgens de PB niet leidt tot negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Vanwege de hiervoor aangevoerde gebreken in het Ontwerpbesluit, kan ook deze conclusie geen stand houden.

Reactie: De indiener stelt dat de cumulatietoets niet volledig en juist uitgevoerd is vanwege de aangevoerde gebreken. Aangezien deze gebreken hierboven weerlegd worden is deze stelling dus ook niet geldig.

Conclusie/consequentie: Geen consequentie voor of gewijzigde conclusie t.a.v. de ontwerp-vergunning.

NAAM INSPREKER: Provincie Zeeland

Ingebrachte punten:

4. Zienswijze provincie Zeeland. Het ontbreken van gegevens over PFAS in de Passende Beoordeling & het monitoren van PFAS-gehalten is noodzakelijk.

Sinds april 2021 is er veel aandacht voor de hoge gehalten PFAS die in de Westerschelde worden aangetroffen. Die actualiteit geeft voor ons aanleiding tot volgende twee punten:

1. Geconcludeerd wordt dat de waterbodempkwaliteit is beoordeeld conform de Zoute Bagger Toets en geschikt bevonden voor terugstorten. Het analysepakket voor verplichte parameters in de Zoute Bagger Toets is vanaf 1 oktober 2019 uitgebreid met PFAS. De toets maakt geen deel uit van de stukken behorende bij het ontwerpbesluit. Graag zouden wij willen weten of de parameter PFAS is meegenomen in de Zoute Bagger Toets voor de passende beoordeling van het ontwerp-besluit.

2. Wij zijn ons er van bewust dat de ontwikkelingen rondom PFAS verontreinigingen in de Westerschelde recente ontwikkelingen zijn. De vergunning wordt echter verleend voor de periode van 1 januari 2022 - 31 december 2028. Wij zijn van mening dat deze periode te lang is om de verontreinigingsparameter PFAS gedurende deze gehele periode buiten beschouwing te laten.

Wij vragen daarom de verontreinigingsparameter PFAS aan de monitoring van het Beslisproces Flexibel Storten toe te voegen.

Reactie: De bodem van de vaargeul die voornamelijk uit (grof) zand bestaat, wordt jaarlijks onderzocht op een pakket aan parameters in overeenstemming met het Besluit Bodempkwaliteit en de laatste jaren ook op PFAS, overeenkomstig het Handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie (hierna: Handelingskader PFAS). De onderzoeksresultaten voor PFAS uit het waterbodemonderzoek Westerschelde monsternamencampagne van de jaren 2020 en 2021 hebben wij opgevraagd bij de aanvrager. Hieruit is gebleken dat het te baggeren materiaal vrijwel geen PFAS bevat, de meeste meetwaarden liggen onder de detectiegrens (<0,1 µg/kg ds).

De algemene regels van het Besluit bodempkwaliteit, aangevuld met het Handelingskader PFAS zien erop toe dat de te verspreiden baggerspecie qua milieuhygiënische samenstelling voldoet aan de daarvoor gestelde eisen. De parameter PFAS wordt, zoals u aangeeft, sinds oktober 2019 gemeten op basis van het Handelingskader. De waterbodempkwaliteit is beoordeeld en conform de Zoute Bagger Toets geschikt bevonden voor terugstorten. Voor PFAS geldt dat bij verspreiding van baggerspecie binnen hetzelfde watersysteem (zoals bij het vaargeulonderhoud Westerschelde) geen toets op het gehalte hoeft plaats te vinden, behalve op uitschieters. Omdat er geen verontreinigingen aan het watersysteem worden toegevoegd, vindt er geen verslechtering plaats van de bestaande bodempkwaliteit ("stand-still").

Door het jaarlijkse waterbodemonderzoek naar PFAS en de verplichte toetsing aan de algemene regels van het Besluit bodempkwaliteit (en het Handelingskader PFAS) door het bevoegd gezag, kunnen we met voldoende zekerheid stellen dat er geen onverwacht hoge gehalten of uitschieters worden aangetroffen. De monitoring van PFAS is een verplichting die volgt uit het Besluit Bodempkwaliteit (en het Handelingskader PFAS).

Conclusie/consequentie: In onderhavige vergunning hebben wij, mede naar aanleiding van uw zienswijze, een aanvulling op voorschrift 38 opgenomen luidende: "De vergunninghouder stuurt daarnaast jaarlijks vóór 15 februari de rapportage van het voorgaande jaar van het waterbodemonderzoek met betrekking tot PFAS in de vaargeul van de Westerschelde naar het bevoegd gezag."

NAAM INSPREKER: Gemeente Reimerswaal

Ingebrachte punten:

5. Zienswijze gemeente Reimerswaal. Het ontbreken van gegevens over PFAS in de Passende Beoordeling, vragen over de effecten van PFAS en het stellen van voorwaarden is noodzakelijk.

Gezien de recente berichtgeving en ontwikkelingen rondom de PFAS-lozingen in de Westerschelde vinden wij het opvallend en tevens een omissie dat er in de PB op geen enkele wijze aandacht is besteed aan deze groep probleemstoffen. Het is bekend dat PFAS-probleemstoffen in de Westerschelde voorkomen en dat verder onderzoek naar de verspreiding, concentratie en accumulatie in de bodem noodzakelijk is. Daarnaast is verder

onderzoek nodig naar de schade die PFAS veroorzaakt aan beschermde soorten en habitats in de Westerschelde.

Wij missen aandacht voor en gegevens over de verspreiding en concentratie van PFAS in de Westerschelde. Het is noodzakelijk dat de concentratie PFAS op de bagger- en stortlocaties in beeld wordt gebracht. Wij zouden daarbij graag antwoord hebben op de volgende vragen: Welke concentratie PFAS is schadelijk voor de aanwezige beschermde soorten en habitats op de stortlocaties? Wat zijn de voorkomende concentraties PFAS op de bagger- en stortlocaties? Verandert de concentratie PFAS op de stortlocaties door het storten van bagger afkomstig van andere locaties (de baggerlocaties)? Zijn de effecten van PFAS van bovengenoemde stortingen op de aanwezige beschermde soorten en habitats op de stortlocaties schadelijk? Wat is de omvang en doorwerking van deze schade voor het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe?

De gemeente Reimerswaal is van mening dat niet aangetoond is dat de activiteiten waarvoor vergunning is aangevraagd, voor wat betreft de in de Westerschelde aanwezige PFAS, geen schadelijke effecten hebben op de (beschermde) natuurwaarden. Vanwege de onzekerheden en onduidelijkheden omtrent de schadelijke effecten door de aanwezige PFAS in de bodem van de Westerschelde kan niet onvoorwaardelijk een vergunning worden afgegeven voor de onderhoudsbaggerwerkzaamheden. Wij kunnen ons niet verenigen met het onvoorwaardelijk toekennen van een vergunning aan de Afdeling Maritieme Toegang van het Departement Mobiliteit & Openbare Werken van het Vlaams Gewest voor het onderhoud van de hoofdvaargeul van de Westerschelde. Wij zijn van oordeel dat aan de vergunning voorwaarden moeten worden gesteld, waardoor negatieve effecten op de aanwezige beschermde soorten en habitats in de Westerschelde worden beperkt en indien mogelijk voorkomen.

Reactie: De bodem van de vaargeul die voornamelijk uit (grof) zand bestaat, wordt jaarlijks onderzocht op een pakket aan parameters in overeenstemming met het Besluit Bodemkwaliteit en de laatste jaren ook op PFAS, overeenkomstig het Handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie (hierna: Handelingskader PFAS). De onderzoeksresultaten voor PFAS uit het waterbodemonderzoek Westerschelde monsternamecampagne van de jaren 2020 en 2021 hebben wij opgevraagd bij de aanvrager. Hieruit is gebleken dat het te baggeren materiaal vrijwel geen PFAS bevat, de meeste meetwaarden liggen onder de detectiegrens (<0,1 µg/kg ds).

Welke concentratie PFAS is schadelijk voor de aanwezige beschermde soorten en habitats op de stortlocaties? De algemene regels van het Besluit bodemkwaliteit, aangevuld met het Handelingskader PFAS zien erop toe dat de te verspreiden baggerspecie qua milieuhygiënische samenstelling voldoet aan de daarvoor gestelde eisen. Voor PFAS geldt dat bij verspreiding van baggerspecie binnen hetzelfde watersysteem (zoals bij het vaargeulonderhoud Westerschelde) nagegaan dient te worden op de aanwezigheid uitschieters. Omdat er geen verontreinigingen aan het watersysteem worden toegevoegd, vindt er geen verslechtering plaats van de bestaande bodemkwaliteit ("stand-still").

Wat zijn de voorkomende concentraties PFAS op de bagger- en stortlocaties? Uit de Beknopte rapportages PFAS onderzoek waterbodemonderzoek Westerschelde monsternamecampagne van de jaren 2020 en 2021 blijkt dat het te baggeren materiaal vrijwel geen PFAS bevat, de meeste meetwaarden liggen onder de detectiegrens (<0,1 µg/kg ds). In tegenstelling tot het water en de biota zijn de PFAS-concentraties in de zandige waterbodemonderzoek nagenoeg afwezig.

Verandert de concentratie PFAS op de stortlocaties door het storten van bagger afkomstig van andere locaties (de baggerlocaties)? Er is geen reden om aan te nemen dat het baggeren en storten van het zandige bodemmateriaal een wezenlijk effect heeft op de PFAS-concentratie.

Zijn de effecten van PFAS van bovengenoemde stortingen op de aanwezige beschermde soorten en habitats op de stortlocaties schadelijk? Het baggeren en storten van het zandige bodemmateriaal heeft geen wezenlijk effect op de PFAS-concentratie op de stortlocatie.

Wat is de omvang en doorwerking van deze schade voor het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe? Er is geen schade te verwachten voor de aanwezige beschermde soorten en habitats in het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe aangezien PFAS nagenoeg afwezig is in de zandige baggerspecie en het baggeren en storten van de zandige baggerspecie dus niet leidt tot de verspreiding van PFAS.

Door het jaarlijkse waterbodemonderzoek naar PFAS en de verplichte toetsing aan de algemene regels van het Besluit bodemkwaliteit (en het Handelingskader PFAS) door het bevoegd gezag, kunnen we met voldoende zekerheid stellen dat er geen onverwacht hoge gehalten of uitschieters worden aangetroffen.

Conclusie/consequentie: In onderhavige vergunning hebben wij, mede naar aanleiding van uw zienswijze, een aanvulling op voorschrift 38 opgenomen luidende: "De vergunninghouder stuurt daarnaast jaarlijks vóór 15 februari de rapportage van het voorgaande jaar van het waterbodemonderzoek met betrekking tot PFAS in de vaargeul van de Westerschelde naar het bevoegd gezag."

NAAM INSPREKER: Gemeente Terneuzen

Ingebrachte punten:

<p>6. Zienswijze gemeente Terneuzen. Ernstige zorgen over de hoge concentraties PFAS in de Westerschelde en de verontreinigingsparameter PFAS mag niet buiten beschouwing worden gelaten.</p>
--

Wij maken ons ernstig zorgen over de hoge concentraties PFAS in de Westerschelde.

Het is elk jaar nodig om de hoofdvaarweg te baggeren. Deze activiteiten kunnen invloed hebben op het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe en twee Belgische Natura 2000-gebieden. De Westerschelde & Saeftinghe is een belangrijk leef- en voedselrijk gebied voor o.a. vogels, vissen en zeezoogdieren.

Onlangs is er meer bekend geworden over de hoeveelheid PFAS in de Westerschelde. In april 2021 is het rapport Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) in de Rijkswateren gepubliceerd. De Westerschelde wordt de hot spot genoemd met waterconcentraties PFAS die tussen de 2 en 25 keer hoger zijn dan in de rest van Nederland. Ook vis waarin de hoogst gemeten gehalten worden teruggevonden komt uit de Westerschelde en voldoet niet aan de norm voor PFOS in biota. Onze zorgen hierover zijn groot. Verder onderzoek naar de omvang en schade van deze stoffen in de Westerschelde is noodzakelijk.

Tot onze verbazing wordt in uw voorgenomen vaststellingsbesluit geen woord wordt gewijd aan PFAS. Geconcludeerd wordt dat de waterbodemkwaliteit is beoordeeld conform de Zoute Bagger Toets en geschikt bevonden voor terugstorten. Het analysepakket voor verplichte parameters in de Zoute Bagger Toets is vanaf 1 oktober 2019 uitgebreid met PFAS. De toets maakt geen deel uit van de stukken behorende bij het ontwerpbesluit. Graag zouden wij willen weten of de parameter PFAS is meegenomen in de Zoute Bagger Toets voor de passende beoordeling van het ontwerp-besluit.

De vergunning wordt verleend voor de periode van 1 januari 2022 - 31 december 2028. Wij zijn van mening dat deze periode te lang is om de verontreinigingsparameter PFAS gedurende deze gehele periode buiten beschouwing te laten. Vraag is daarom of aan de monitoring van het Beslisproces Flexibel Storten de verontreinigingsparameter PFAS wordt toegevoegd? Wij willen weten of baggeren en storten elders in de Westerschelde negatieve gevolgen heeft voor de natuurwaarden. Zodat indien gewenst nadere voorschriften opgesteld kunnen worden om de schade aan planten en dieren in de Westerschelde te beperken.

Reactie: Zie mijn beantwoording zienswijze Coalitie Delta Natuurlijk onder 1D, mijn beantwoording zienswijze provincie Zeeland onder 4 en mijn beantwoording zienswijze gemeente Reimerswaal onder 5.

Conclusie/consequentie: In onderhavige vergunning hebben wij, mede naar aanleiding van uw zienswijze, een aanvulling op voorschrift 38 opgenomen luidende: "De vergunninghouder stuurt daarnaast jaarlijks vóór 15 februari de rapportage van het voorgaande jaar van het waterbodemonderzoek met betrekking tot PFAS in de vaargeul van de Westerschelde naar het bevoegd gezag."